

SANSKRİT DİLİYLE OLUŞTURULMUŞ BUDDHİST ESERLER

Pāli diliyle oluşturulan zengin Buddhist literatürü, Theravādinler denilen mezhebe aitti. Başka mezhepler de Orta Hint lehçelerini ve kısmen de Sanskrit ile Orta Hint lehçelerini karışık olarak kullanarak eserler yaratmışlardır. Bu nedenle bu literatür belki de “Sanskritle karışık dillerin bir terkibi” demek daha doğru olur.

Bu literatürün büyük çoğunluğu, Sanskrit ve karışık Sanskritle yazılmış Hīnayāna metinleri de bulunmakla birlikte, Mahāyāna’cıdır.

Hīnayāna mezhebinin Sarvastivāda okulu kendisine Keşmir, Gandhāra, Orta Asya, Tibet ve Çin’de taraftar bulmuştu ve bunların Sanskrit dinsel metinleri vardı. Bu Sanskrit birikim yazık ki bütünüyle günümüze kadar ulaşmadı. Ancak büyüklü küçüklü birçok parçası çeşitli yollarla ele geçti. Hintli Panditler Çince ve Tibetçe öğrenip Sanskrit eserleri bu dillere çevirmişlerdi. Çinli gezgin Xuan Zang da Sanskrit öğrenmişti (Nālanda ve Takshila’da birçok Buddhist üniversite vardı) ve Buddhist metinleri Çinceye çevirmişti. Şimdi bazı Sanskrit eserlerin kaybolmuş asılları yerine bu çevirilere bakmak zorunda kalıyoruz. Bu eserlerin bir kısmı Hīnāyanacı, bir kısmı ise Mahāyānacıdır.

Buddhist Sanskrit eserler içinde en önemli olanları Mahāvastu, Lalitavistara, Divyāvādāna, Buddhaçarita, Saddharmapundarika gibi eserlerdir. Bunun yanısıra, bu kitaba sığdıramadığımız daha pek çok Buddhist eser bulunmaktadır. Bunlar

diğerlerine göre daha önemsiz kitaplar oldukları için onları konu dışı bırakmayı uygun gördük.

Mahāvastu:

Hīnayāna mezhebine ait önemli bir yapıttır. Mahāvastu Avadāna da derler. Kitap, Buddhizmdeki ilk hizip hareketlerinden birinin sonucudur. Kendilerine “büyük topluluktan olanlar” anlamında Mahāsānghikalar diyenlerin bir kanadı olan Lokottaravādinlerin bir tür Vinayapitaka’sıdır bu kitap. Lokottaravādinler, yeryüzüne gelmiş tüm soylu Buddhaların yüzeysel bir dünya yaşamı sürdürdüğüne inanırlardı. Mahāvastu’nun içeriğinin büyük çoğunluğunu bu doktrinle uyum içinde anlatılan Buddha biyografisi oluşturur. Biyografinin içinde bol miktarda mucizelere yer verilmiştir.

Mahāvastu, önceki Buddhaların yaşamlarını anlatır. Tushita tanrılarının cennetinde Bodhisattva’nın kraliçe Māya’nın karnında doğmak üzere nasıl hazırlandığını, mucize eseri doğuşunu, evini terk edişini, Māra ile olan mücadelesini ve Bodhi ağacının altında aydınlanışını anlatır. Bunlar ilk iki bölümün konularıdır. Üçüncü bölümde ilk vaazlar ve manastır örgütü anlatılır. Örgüt kanunları sayılır. İşte bu nedenle (yani Vinayapitaka’nın Mahāvaggası’na benzediği için) bir tür Vinayapitaka olduğu söylenir.

Mahāvastu'nun konusu Buddha biyografisi olmakla birlikte bu, karmaşık bir yapı içinde bulunduğundan kolayca seçilememektedir. Eserde bulunan çok sayıdaki Cātaka ve Avadāna ile dinle ilgili Sūtralar da konuyu bulandırmaktadır. Bazen bir Buddha yaşamı veya bir Cātaka, önce düzyazı sonra şiir olmak üzere, iki kere anlatılır. Bazı bölümler, önemsiz farklarla birçok kez yeniden anlatılır.

Eserin dili karışık Sanskrittir (Hybrid Sanskrit). Şiirsel dilin kullanıldığı yerler daha eski bir dil özelliği gösterir. En eski gelenekleri ve en eski metinleri içermesi açısından Mahāvastu çok önemli bir eserdir. Bunlar Pāli dinsel metinlerinde de görülen özelliklerdir.

Mahāvastu, Paliceleriyle ortak olan ve olmayan birçok Cātaka ve Avadāna öyküsünü içeren bir hazine gibidir. Bazı anlatımlar ise Brāhmanik Purānaları andırır. Örneğin Mahāvastu'nun başlangıcında yer alan cehennem betimlemeleri tıpkı Mārkaṇḍeya Purāna'dakilere benzer. Aslında eserin genelinde Purānalara benzer bir ruh vardır.

Mahāvastu'nun tam yazılış tarihi net olarak söylenemez. Eserin çekirdeği MÖ 2. yüzyıla kadar geri giden bir eskiliğe sahiptir. Bu çekirdek etrafına zamanla yapılan birikimlerle eser 4. yüzyıla kadar genişletilmiştir; hattâ daha sonra bile bazı eklemelerin yapılmış olması muhtemeldir.